

Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva

Grgačić, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:861451>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

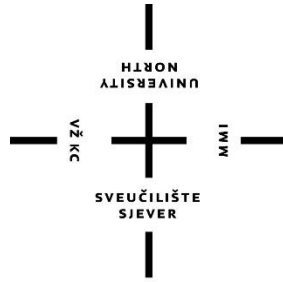
Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-05**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 348/PIM/2023

**Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na
primjeru hrvatskog gospodarstva**

Ivan Grgačić

Koprivnica, srpanj 2023. godine

**Sveučilište
Sjever**

Poslovanje i menadžment

Završni rad br. 348/PIM/2023

**Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na
primjeru hrvatskog gospodarstva**

Student

Ivan Grgačić

Mentor

Tomislava Majić, mr. sc.

Koprivnica, srpanj 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju	
STUDIJ	preddiplomski stručni studij Poslovanje i menadžment	
PRISTUPNIK	Ivan Grgačić	MATIČNI BROJ 0081104619
DATUM	12.06.2023.	KOLEGIJ Makroekonomija
NASLOV RADA	Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva	

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Currency conversion in conditions of high inflation on the example of the Croatian economy

MENTOR	mr.sc. Tomislava Majić	ZVANJE	viši predavač
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Ante Rončević, predsjed.		
	2. Josip Vuković, pred., član		
	3. mr. sc. Tomislava Majić, viši pred., mentor		
	4. doc. dr. sc. Biljana Marković, zamj. član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BROJ 348/PIM/2023

OPIS
Inicijativa zamjene valute i uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo kod građana je izazvala strah od potencijalne inflacije. Euro je kao službena valuta u RH uveden 1. siječnja 2023. godine i njegovo uvođenje izazvalo je određene promjene.

Zadaci ovoga rada su:

- Pojmovno odrediti inflaciju, objasniti povijest ideje zajedničke valute i postupak uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo.
- Analizirati učinak uvođenja eura u Republici Hrvatskoj na kretanje neto plaća, kretanje cijena dobara i usluga, kretanje nezaposlenosti i kretanje inflacije.
- pronaći odgovore na pitanje, je li promjena valute utjecala na hrvatsku gospodarstvo kroz povećanje ili kroz smanjenje inflacije, temeljem analize dostupnih statističkih podataka za 2022. godinu i prvi kvartal 2023. godine.

ZADATAK URUČEN 23.6.2023.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Sažetak

Inflacija je kao ekonomska pojava trajnog rasta opće razine cijena prisutna od davne povijesti, od pojave novca kao sredstva plaćanja. Završetak Drugog svjetskog rata u Europi potaknuo je ideju o osnivanju zajednice europskih zemalja koje bi imale i zajedničku valutu. Ideja je brzo realizirana i zemlje su se počele ujedinjavati u Europsku uniju, a nakon toga uvoditi euro kao zajedničku valutu. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, pred Republiku Hrvatsku stavljena je mogućnosti uvođenja zajedničke valute. Euro je zamijenio hrvatsku kunu kao službenu valutu u Republici Hrvatskoj 1. siječnja 2023. godine. Uvođenje eura izazvalo je negodovanje dijela javnosti, a strah je jednim dijelom bio izazvan brigom da bi zamjena valuta mogla povećati inflaciju. U radu se analizira učinak uvođenja eura u Republici Hrvatskoj na kretanje neto plaća, kretanje cijena dobara i usluga, kretanje nezaposlenosti i kretanje inflacije.

Ključne riječi: inflacija, rast cijena, Europska unija, monetarna unija, uvođenje eura

Abstract

Inflation as an economic phenomenon of permanent growth of the general price level has been present since ancient history, since the appearance of money as a means of payment. The end of the Second World War in Europe encouraged the idea of establishing a community of European countries that would have a common currency. The idea was quickly realized and the countries began to unite in the European Union, and after that, the euro was introduced as a common currency. With the entry of the Republic of Croatia into the European Union, the possibility of introducing a common currency was presented to the Republic of Croatia. The euro replaced the Croatian kuna as the official currency in the Republic of Croatia on January 1, 2023. The introduction of the euro caused outrage from part of the public, and the fear was partly caused by the concern that the exchange of currencies could increase inflation. The paper analyzes the effect of the introduction of the euro in the Republic of Croatia on the movement of net wages, the movement of prices of goods and services, the movement of unemployment and the movement of inflation.

Keywords: inflation, price growth, European Union, monetary union, the introduction of the euro

Popis korištenih kratica

EMI - Europski monetarni institut (engl. *European Monetary Institute*)

EMS - Europski monetarni sustav

EMU - Ekonomska i monetarna unija (engl. *Economic and Monetary Union*)

ESB - Europska središnja banka

EU - Europska unija

EZ - Europska zajednica

HNB - Hrvatska narodna banka

IPC - indeks potrošačkih cijena (CPI – engl. *consumer price index*)

NAIRU - stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju

RH - Republika Hrvatska

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKO RAZMATRANJE POJMA INFLACIJE	2
2.1. Pojam inflacije.....	2
2.2. Inflacija i indeksi cijena	3
2.3. Podjela inflacije prema ozbiljnosti i očekivanosti.....	4
2.4. Podjela inflacije prema početnim uzrocima	5
2.5. Strukturna inflacija.....	7
2.6. Ekonomski učinci inflacije.....	7
2.7. Odnos inflacije i nezaposlenosti.....	8
2.8. Europska središnja banka i inflacija.....	10
3. POVIJEST IDEJE ZAJEDNIČKE VALUTE.....	13
3.1. Početak ideje stvaranja europske zajednice	13
3.2. Osnivanje monetarne unije.....	14
3.3. Kronologija uvođenja eura u europska gospodarstva	15
4. POSTUPAK UVOĐENJA EURA U HRVATSKO GOSPODARSTVO.....	17
4.1. Kriteriji za uvođenje eura.....	17
4.2. Načela s ciljem zaštite potrošača.....	18
4.3. Najvažniji elementi procesa uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo.....	19
5. UČINAK UVOĐENJA EURA NA KRETANJE POTROŠAČKIH CIJENA I INFLACIJU U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	22
5.1. Predviđanja prije uvođenja eura.....	22
5.2. Kretanje neto plaća.....	24
5.3. Kretanje cijena dobara i usluga	26
5.4. Kretanje nezaposlenosti.....	27
5.5. Kretanje inflacije	30
5.6. Stavovi građana o utjecaju uvođenja eura na kretanje cijena prije promjene valute	32
6. ZAKLJUČAK.....	34
7. LITERATURA.....	36
8. POPIS SLIKA I TABLICA	39

1. UVOD

Inflacija je smanjenje vrijednosti novca koje se odvija kroz opći rast cijena, a javljala se i u davnim povijesnim gospodarstvima. Najstarija inflacija za koju se pouzdano zna da se zbila, odvijala se u razdoblju od 644. do 599. godine prije nove ere u sklopu Solonovih reformi. Današnji gospodarski sustavi bilježe česta razdoblja inflacija koje su postale pravilo, a ne iznimka. O inflaciji se u Republici Hrvatskoj dosta govorilo kad je krenula rasprava o uvođenju zajedničke valute Europske unije, eura. Euro je valuta zamišljena kao sredstvo plaćanja u monetarnoj uniji, a ideja ujedinjenja europskih zemalja nastala je nakon Drugog svjetskog rata te je vrlo brzo zaživjela u praksi. Cilj ovoga rada je odgovoriti na pitanje, je li promjena valute utjecala na hrvatsku ekonomiju kroz povećanje ili kroz smanjenje inflacije? Kako bi se odgovorilo na ovo pitanje, analizirat će se dostupni statistički podaci za 2022. godinu i prvi kvartal 2023. godine.

Drugo poglavlje rada usmjereno je na teorijsko objašnjenje pojma inflacije. Kreće s kratkim povijesnim prikazom inflacije, objašnjava indekse cijena, a nakon toga objašnjava podjele inflacije prema ozbiljnosti i očekivanosti i prema početnim uzrocima. Objašnjava strukturnu inflaciju, određuje ekonomske učinke inflacije i govori o odnosu inflacije i nezaposlenosti.

Treće poglavlje usmjereno je na objašnjavanje povijesti ideje zajedničke valute. Početak razmišljanja o stvaranju unije koja bi ekonomski i monetarno ujedinila europske zemlje dogodio se nakon Drugog svjetskog rata kada je postalo jasno da bi se europske zemlje morale bolje povezati i više surađivati. Među prvim važnijim dokazima iz kojih se saznaje želja o ujedinjenju je Schumanova deklaracija iz 1950. godine. Nakon toga navedena je kronologija uvođenja eura u europska gospodarstva.

Četvrto poglavlje bavi se procesom uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo, kriterijima koje je potrebno ispuniti za uvođenje eura i procesom zaštite potrošača kod uvođenja nove valute. Bavi se i najvažnijim elementima procesa uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo.

Peto poglavlje govori o predviđanjima prije nego što je uveden euro i analizira učinak uvođenja eura na kretanje neto plaća, kretanje cijena dobara i usluga, kretanje nezaposlenosti i kretanje inflacije.

2. TEORIJSKO RAZMATRANJE POJMA INFLACIJE

2.1. Pojam inflacije

Problem inflacije postoji otkako postoji i novac. Kada je u povijesti vladalo vrijeme robnog novca te su srebrni i zlatni novčići služili kao sredstvo plaćanja, novac se obezvređivao tako da se smanjivao sadržaj plemenitog metala u pojedinačnoj kovanici novca pa je iz jednake količine plemenitog metala mogla biti iskovana veća količina novčića. Najstariji slučaj inflacije koji je tako izazvan dogodio se u razdoblju od 644. do 599. godine prije nove ere u sklopu Solonovih reformi. U to vrijeme su sve kovanice srebrnog novca prekovane pa je iz 73 stara novčića (drahme) iskovano 100 novih novčića, a novi novčići imali su istu platežnu moć kao i stare kovanice koje su sadržavale veći postotak plemenitog metala. Poznate povijesne inflacije odvijale su se u starom Egiptu 324. godine prije nove ere, u starom Rimu te u Kini koja je imala veliki problem s inflacijom u 11. stoljeću. U Europi je zabilježeno veliko razdoblje inflacije u 16. i 17. stoljeću, a inflacija se u to doba dogodila jer je iz španjolskih kolonija u Americi pristiglo mnogo srebra i zlata¹.

Inflacija je stanje trajnog rasta opće razine cijena, a cijene rastu po određenoj stopi koja se naziva stopom inflacije². Prema općenitijoj definiciji, inflacija je „povećanje opće razine cijena unutar jedne ekonomije³“.

Jedno od pitanja na koja treba odgovoriti jest, zašto su ekonomisti zabrinuti zbog inflacije? U praksi se ne javlja takozvana čista inflacija - situacija da pri višoj stopi inflacije dolazi do rasta cijena i plaća koji je proporcionalan stopi inflacije. Kad bi se u praksi javljala čista inflacija, relativne cijene bile bi nepromijenjene za vrijeme inflacije pa bi inflacija sama po sebi bila manje neugodna za potrošače, jer bi njihove plaće rasle usporedno s inflacijom – ako bi stopa inflacije bila 10%, plaće bi rasle 10%. Činjenica da ne postoji čista inflacija jest razlog za zabrinutost iz dvaju razloga:

1. Za vrijeme perioda inflacije, ne odvija se paralelan, proporcionalan rast cijena i plaća pa inflacija ima utjecaj na raspodjelu dohotka te određeni članovi društva gube ako njihove plaće ili mirovne ne prate rast cijena.

¹ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 501.

² Blanchard, O. (2011). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 28.

³ Gregory Mankiw, N. (2006). Osnove ekonomije, MATE d.o.o., Zagreb, str. 12.

2. Vidljiv je utjecaj inflacije u ostalim područjima u kojima izaziva poremećaje. Relativne cijene podložne su varijacijama što izaziva veći osjećaj nesigurnosti pa poduzeća imaju teškoća u donošenju planova i budućih odluka⁴.

Osnovne teorije inflacije su monetarističke i keynesijanske. Prema monetarističkim teorijama, inflacija je monetarni fenomen, a promjene cijena uzrokovane su promjenama količine novca u ekonomiji. Keynesijanske teorije „su kompleksnije i tvrde da do promjene cijena može doći i na strani ponude i na strani potražnje, odnosno, ne samo djelovanjem monetarne vlasti nego i djelovanjem drugih ekonomskih faktora, osobito fiskalne politike⁵“.

2.2. Inflacija i indeksi cijena

Inflacija se danas računa pomoću indeksa cijena koji označava prosječne razine cijena – koristi se ponderirani prosjek cijena za tisuću pojedinačnih proizvoda. Ekonomisti, kada stvaraju indeks cijena, ponderiraju pojedinačne cijene ekonomskom važnošću svakog proizvoda. Pomoću indeksa potrošačkih cijena mjeri se trošak tržišne košarice potrošačkih dobara i usluga te se taj trošak promatra u odnosu na određenu baznu godinu. Stopa inflacije je stopa promjene opće razine cijena te se računa prema formuli u kojoj je indeks cijena označen s P:

$$t = 100 \times \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}}$$

Najvažniji su indeks potrošačkih cijena, indeks cijena BDP-a i indeks proizvođačkih cijena, a indeks potrošačkih cijena (CPI – prema engl. *consumer price index*) je najraširenija mjera kojom se mjeri opća razina cijena. CPI označava prosječne promjene cijena koje potrošači plaćaju za tržišnu košaricu određenih roba i usluga u određenom razdoblju. Svaki mjesec državni zavodi za statistiku evidentiraju cijene roba i usluga i zatim ih dijele u određene skupine, kao što su: hrana i piće (npr. žitarice za doručak, mlijeko), stanovanje (npr. namještaj, stanarina), odjeća, prijevoz, zdravstvena skrb, rekreacija, obrazovanje i komunikacija te ostale robe i usluge. Nakon toga se izrađuje indeks potrošačkih cijena, putem ponderiranja svake cijene prema ekonomskoj važnosti koju ima roba. Prilikom tradicionalnog određivanja CPI-a,

⁴ Blanchard, O. (2011). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 32.

⁵ Gregurek, M., Vidaković, N. Uzroci nastanka inflacije u Hrvatskoj: uloga posrednika, dostupno na: https://www.bib.irb.hr/748693/download/748693.06_Uzroci_nastanka_inflacije_u_Hrvatskoj_-_uloga_posrednika.pdf (3. 7. 2023.)

svaki proizvod dobiva težinu koja je proporcionalna njegovoj relativnoj važnosti u proračunu za izdatke namijenjene potrošnji⁶.

„Indeks potrošačkih cijena (IPC) odražava promjene u razini cijena dobara i usluga koje u tijeku vremena nabavlja, koristi se njima ili ih plaća referentno stanovništvo (privatna kućanstva) radi potrošnje“. Za izračun i objavu IPC u RH zadužen je Državni zavod za statistiku⁷.

2.3. Podjela inflacije prema ozbiljnosti i očekivanosti

Inflacija se kategorizira prema ozbiljnosti u tri kategorije te se dijeli na nisku inflaciju, galopirajuću inflaciju i hiperinflaciju. Niska inflacija obilježena je sporim i predvidljivim rastom cijena, a pretežito se radi o jednoznamenkastoj godišnjoj stopi inflacije. Cijene su u vrijeme niske inflacije relativno stabilne što kod potrošača izaziva povjerenje prema novcu jer je njegova vrijednost zadržana u duljem razdoblju. Galopirajuća inflacija je vrlo visoka inflacija koja se mjeri dvoznamenkastim ili troznamenkastim iznosima. Javlja se često, a obično se javlja u zemljama u kojima se odvijaju ratni sukobi, koje imaju slabe ili loše vlade ili revolucije. Primjerice, u zemljama Latinske Amerike (Brazil, Argentina, Čile), u 70-im i 80-im godinama stope inflacije bile su između 50 i 700 posto godišnje. U situacijama u kojima je galopirajuća inflacija ustaljena, dolazi do gospodarskih poremećaja te novac izgubi na svojoj vrijednosti. Ljudi se okreću stranim valutama, kapital se odlijeva u inozemstvo, no gospodarstvo ipak uspije preživjeti u situaciji galopirajuće inflacije. Drugi je slučaj s hiperinflacijom koja je smrtonosna za gospodarstvo, jer cijene za vrijeme njezinog javljanja rastu od milijun do bilijun posto godišnje⁸.

Inflacija se može razlikovati i prema tome, je li povećanje cijena koje se dogodilo bilo predviđeno ili nepredviđeno. U praksi je inflacija obično nepredviđena, a neočekivani skok cijena, pokazuju iskustva velikih inflacija u Rusiji i Sjedinjenim Američkim Državama, jedne je potrošače osiromašio, dok je druge obogatio⁹.

⁶ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 402-403.

⁷ Metodologija - odabrane nefinancijske statistike - indeksi cijena, Hrvatska narodna banka, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena> (10. 5. 2023.)

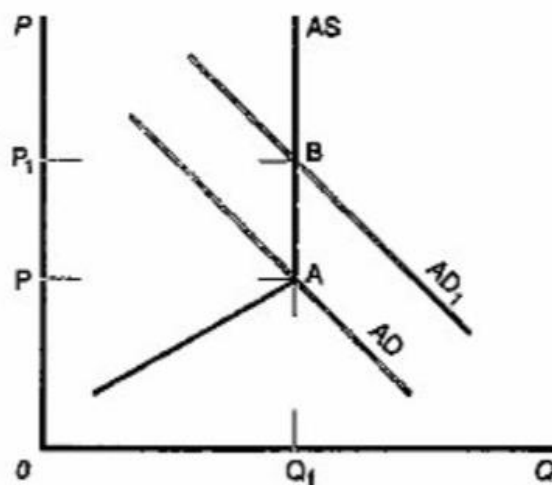
⁸ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 611-612.

⁹ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 613.

2.4. Podjela inflacije prema početnim uzrocima

Prema početnim uzrocima, razlikuju se inflacija potražnje i inflacija troškova. Inflacija potražnje na početku je obilježena viškom agregatne potražnje nad ponudom, a teorije inflacija potražnje začetak inflacije vide samo u relativnom ili apsolutnom višku potražnje u odnosu na ponudu. Inflacija troškova uvjetovana je rastom nekog elementa iz strukture cijena – osobnog dohotka, profita, poreza ili nekog drugog. Teorije inflacije troškova začetak inflacije vide samo na strani ponude i to u povećanju troškova, a najčešće se kao uzrok inflacije promatraju povećanja plaća radnika koja nisu u skladu s njihovom produktivnošću¹⁰. Slika u nastavku grafički prikazuje inflaciju potražnje.

Slika 1. Inflacija potražnje

Izvor: Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 504.

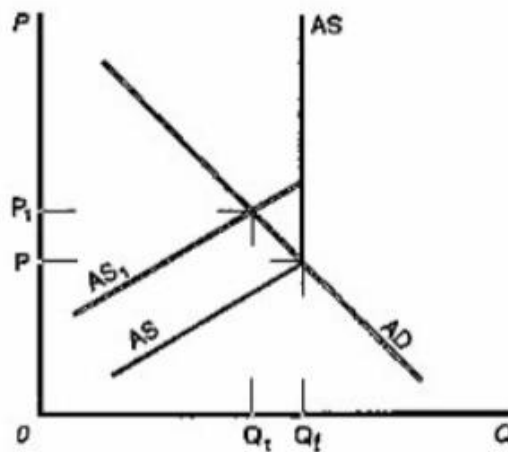
Na slici prikazana krivulja AD simbolizira agregatnu potražnju, a krivulja AS je simbol agregatne ponude. Krivulja AS se lomi u točki Q_f koja je oznaka veličine proizvodnje realnog domaćeg proizvoda u situaciji pune zaposlenosti. Pri autonomnoj promjeni krivulje agregatne potražnje iz AD u AD_1 zbog rasta bilo kojeg elementa autonomne potražnje (investicijske, javne) ili zbog povećanja novca koja povećava potražnju svih subjekata, došlo bi do neizmjenjene agregatne ponude jer su svi proizvodni faktori zaposleni te do rasta cijena s P prema P_1 . Ne bi se promijenila količina ili veličina proizvodnje Q_f , ali njezina vrijednost bi se s OQ_fAP povećala na OQ_fBP_1 i to nadimanjem, inflacioniranjem zbog porasta cijena koji bi se

¹⁰ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 502.

dogodio s P na P_1 . Opisana situacija pokazuje da se kod pune zaposlenosti u kojoj je krivulja agregatne ponude AS sasvim neelastična kod autonomnog povećanja agregatne potražnje događa promjena samo utoliko što se povećavaju cijene¹¹. Inflacija potražnje svojstvena je pojava situacijama u kojima se agregatna potražnja povećava brže nego što se povećava proizvodni potencijal gospodarstva, a zatim cijene kreću prema gore jer agregatna ponuda i agregatna potražnja teže prema izjednačenju. Kako je ponuda dobara ograničena, dolazi do natjecanja za dobrima i zato im se povećavaju cijene. U slučaju pada nezaposlenosti, radnici postaju jedan od oskudnih resursa, povećavaju se naknade za rad i dolazi do ubrzavanja inflatornog procesa¹².

Kod inflacije troškova dolazi do smanjenja agregatne ponude, a agregatna potražnja je ista. Inflacija troškova uvjetovana je promjenom krivulje agregatne ponude pa se u literaturi zove i inflacija ponude. Smanjenje ponude može biti uzrokovano rastom nekog troška – materijalnih troškova, smanjenjem produktivnosti rada ili manjom ekonomičnošću poslovanja, a uzrok mogu biti i nova fiskalna opterećenja, porezi ili carine te autonomno povećanje profita koje je moguće jer je tržišni mehanizam nesavršen¹³. Slika u nastavku grafički prikazuje inflaciju troškova ili inflaciju ponude.

Slika 2. Inflacija troškova ili inflacija ponude

Izvor: Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 504.

¹¹ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 503.-504.

¹² Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 616.

¹³ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 516.

Kod inflacije troškova, prilikom promjene krivulje agregatne ponude s AS na AS₁, a u uvjetima nepromijenjene agregatne potražnje, došli bi do povećanja cijena s P na P₁ te do smanjenja realnog domaćeg proizvoda s Q_f na Q₁. O tome koliko je krivulja AD elastična ovisno je u kojoj će mjeri jednaka promjena agregatne ponude izazvati povećanje cijena i u kojoj smanjenje realnog dohotka. Pravilo je da, što je krivulja AD manje elastična u odnosu na cijene, to ista promjena agregatne ponude uvjetuje manje smanjenje realnog domaćeg proizvoda, a veći rast cijena te obrnuto¹⁴.

2.5. Strukturna inflacija

U nekim zemljama javlja se dugotrajna inflacija koja je uzrokovana strukturnim karakteristikama gospodarstva u toj zemlji, po čemu je dobila ime. Strukturnu inflaciju uzrokuju strukturne neusklađenosti, a rezultat neusklađenosti su dugoročne tendencije prema inflaciji. Četiri faktora uzrokuju dugoročni inflacijski trend i zbog njih se bilježe promjene relativnih cijena:

- 1) U različitim sektorima javlja se različita stopa rasta produktivnosti.
- 2) Nominalne plaće u različitim sektorima bilježe isti porast.
- 3) Za različite proizvode vrijedi različita cjenovna i dohodovna elastičnost potražnje.
- 4) Cijene i plaće otporne su na smanjivanje¹⁵.

2.6. Ekonomski učinci inflacije

Sve vrste inflacije, neovisno o uzrocima nastanka inflacije, imaju posljedice na proizvodnju, potrošnju, troškove, investicije, štednje, prihode i rashode u budžetu, na bilancu plaćanja, a javljaju se i socijalni i psihološki problemi. Inflacija je vrsta bolesti koja zahvaća privredni organizam te je odraz neravnoteže koja se u njemu zbiva te zbog toga narušava normalne ekonomske međuovisnosti i remeti racionalno ponašanje privrednih subjekata koji se počinju ponašati drugačije zbog deformacija koje su nastale u strukturi relativnih cijena¹⁶.

Inflacija ima dva najvažnija ekonomska učinka – odvija se preraspodjela dohotka i bogatstva među društvenim skupinama i dolazi do promjena ekonomske učinkovitosti koje su u obliku

¹⁴ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 505.

¹⁵ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 532.

¹⁶ Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb, str. 537.

poremećaja relativnih cijena te proizvodnje različitih proizvoda, a u nekim situacijama dolazi do poremećaja proizvodnje i zaposlenosti u cijelom gospodarstvu. Prvi ekonomski učinak je preraspodjela dohotka i bogatstva, a inflacija ima taj učinak jer se ljudi razlikuju prema svojoj imovini i obvezama. Za ljude koji duguju novac, snažan rast cijena donijet će neočekivani dobitak. Primjer je osoba koja je posudila 100.000 dolara za kupnju nekretnine te godišnje otplaćuje kredit s hipotekom i fiksnom kamatnom stopom u ukupnom godišnjem iznosu od 10.000 dolara. U situaciji visoke inflacije dolazi do udvostručenja svih nadnica i dohodaka i osoba iz primjera i dalje otplaćuje 10.000 dolara godišnje, ali su njezini realni troškovi prepolovljeni i mora raditi duplo manje da bi otplatila svoju godišnju obvezu prema banci. U navedenoj situaciji velika inflacija povećala je bogatstvo osobe iz primjera jer je prepolovila realnu vrijednost dugovanja te osobe. S druge strane je zajmodavac koji će postati siromašniji zbog neočekivanog rasta cijena jer novac koji će mu biti vraćen ima manju vrijednost nego novac koji je posudio. Najvažniji redistributivni učinak inflacije uočava se kod učinka koji ima na realnu vrijednost bogatstva pojedinaca. Kod nepredviđene inflacije vrijedi pravilo da se bogatstvo od vjerovnika redistribuira dužniku¹⁷.

Drugi ekonomski učinak inflacije su promjene ekonomske učinkovitosti. Utjecaj inflacije na ekonomsku učinkovitost vidi se kroz promjene cijena i cjenovnih signala koje ih iskrivljuju. U gospodarstvima u kojima je prisutna visoka stopa inflacije promjene cijena vrlo su česte i teško je razlikovati promjene ukupnih cijena od relativnih cijena. Kada je inflacija 20 % ili 30 % na mjesečnoj razini, potrošači često ne uoče promjene relativnih cijena. Kod inflacije je iskrivljeno korištenje novca. Primjerice, gotovina je novac s nultom kamatnom stopom, a kod godišnje stope inflacije koja je s 0 % narasla na 10 %, dolazi do pada realne kamatne stope na gotovinu pa ona više nije nulta kamatna stopa, nego je -10 % godišnje. Pojava negativne kamatne stope potiče ljude da ne čuvaju toliko novca kod kuće¹⁸.

2.7. Odnos inflacije i nezaposlenosti

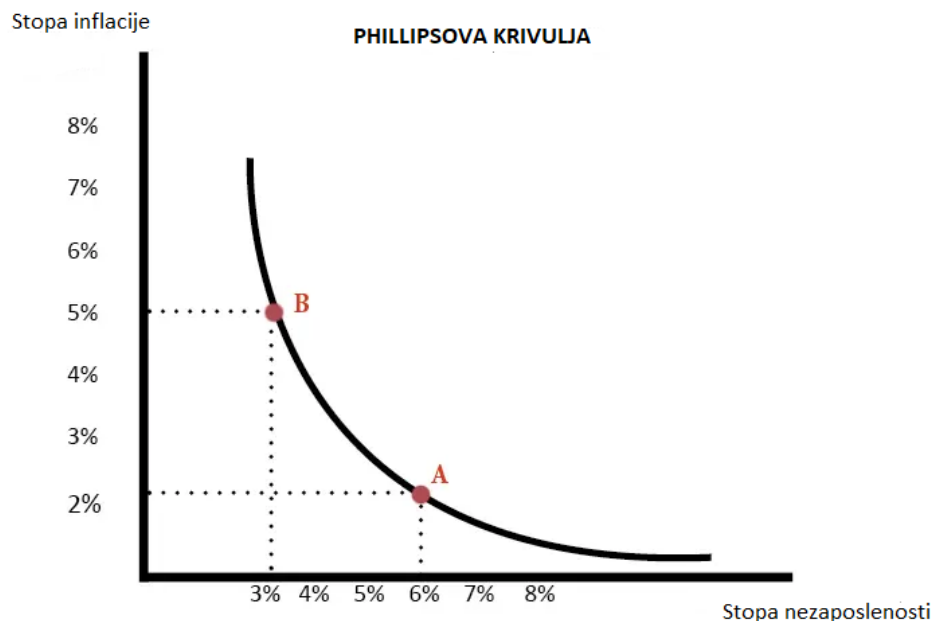
Osim inflacije, nezaposlenost je jedan od dva pažljivo praćena elementa koji pokazuju ekonomsku situaciju. A. W. Phillips bavio se proučavanjem odnosa nezaposlenosti i inflacije te je zaključio da su dvije važne makroekonomske varijable povezane na način koji

¹⁷ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 615.

¹⁸ Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 615.

ekonomistima dotad nije bio poznat. Na temelju Phillipsova rada, dva ekonomista, Paul Samuelson i Robert Solow, otkrili su da postoji negativna korelacija između inflacije i nezaposlenosti te su negativan odnos inflacije i nezaposlenosti imenovali Phillipsovom krivuljom¹⁹. Phillipsova krivulja prikazuje se grafikonom kao na slici u nastavku.

Slika 3. Phillipsova krivulja

Izvor: Pettinger, T. (2019). Phillips Curve, dostupno na: <https://www.economicshelp.org/blog/1364/economics/phillips-curve-explained/> (17. 5. 2023.)

„Phillipsova krivulja pokazuje negativnu povezanost stope inflacije i stope nezaposlenosti. U točki A inflacija je niska, a nezaposlenost visoka. U točki B inflacija je visoka, a nezaposlenost niska²⁰“. Prema Phillipsovoj krivulji, postoji kratkoročni odnos između inflacije i nezaposlenosti u kojemu u kratkom razdoblju od jedne ili dvije godine, niz mjera ekonomskih politika gura inflaciju i nezaposlenost na suprotne strane pa taj privremeni odnos može trajati i više godina²¹.

S vremenom su ekonomisti uočili kako je Phillipsova krivulja nepouzdana, jer vrijedi samo u kratkom roku. Osmislili su modernu teoriju inflacije u kojoj razlikuju kratki rok i dugi rok. Za dugi rok, Phillipsova krivulja mora biti okomita, a ne negativnog nagiba. Prema tom pristupu, u dugom roku prisutna je minimalna stopa nezaposlenosti koja je konzistentna sa stabilnom

¹⁹ Gregory Mankiw, N. (2006). Osnove ekonomije, MATE d.o.o., Zagreb, str. 782.

²⁰ Gregory Mankiw, N. (2006). Osnove ekonomije, MATE d.o.o., Zagreb, str. 783.

²¹ Gregory Mankiw, N. (2006). Osnove ekonomije, MATE d.o.o., Zagreb, str. 13.

inflacijom i koja ju ne ubrzava – NAIRU (stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju). NAIRU je usklađena s nepromjenjivom stopom inflacije i predstavlja najnižu stopu nezaposlenosti koja je održiva bez stvaranja pritiska na inflaciju²². Iza NAIRU stoji ideja prema kojoj je stanje u gospodarstvu moguće podijeliti na tri situacije koje su objašnjene u tablici.

Tablica 1. Tri situacije u gospodarstvu

Tri situacije u gospodarstvu

Situacija	Objašnjenje
<i>Višak potražnje</i>	Tržište je krajnje iskorišteno, nezaposlenost je niska, kapaciteti su visoko iskorišteni – cijene i naknade za rad podložne su inflaciji potražnje i rastućoj inflaciji.
<i>Višak ponude</i>	Recesija obilježena visokim stopama nezaposlenosti te neiskorištenim tvornicama. Dobra se prodaju po sniženim cijenama, radnici su manje agresivni u svojim potraživanjima povećanja naknada za rad. Ublažavaju se inflacija naknada za rad i cijena.
<i>Neutralni pritisci</i>	U nekim situacijama gospodarstvo funkcionira neutralno. Pritisci za rast nadnica koji nastaju zbog slobodnih radnih mjesta odgovaraju pritiscima prema dolje na nadnice čemu je uzrok nezaposlenost. Nijedan egzogeni izvor ne uzrokuje šokove ponude. U toj situaciji nema rasta ni pada inflacije i gospodarstvo je u NAIRU situaciji.

Izvor: Prilagodba prema Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 621.

2.8. Europska središnja banka i inflacija

Europska središnja banka služi se alatom kvantitativnog popuštanja koji označava kupnju vrijednosnih papira privatnog i javnog sektora zbog postizanja gospodarskog rasta na europodručju i postizanja ciljne stope inflacije koja iznosi 2 %. Vrijednosni papiri koji se kupuju mogu biti državne obveznice, vrijednosni papiri koje izdaju europske nadnacionalne

²² Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb, str. 621.

institucije, korporativne obveznice, vrijednosni papiri osigurani imovinom i pokrivene obveznice i ostali. Tri su glavna kanala kroz koje Europska središnja banka utječe na gospodarski rast i inflaciju:

1. Izravan prijenos učinaka – Europska središnja banka kupuje vrijednosne papire privatnog sektora i ti papiri su povezani s kreditima kućanstava i realnog sektora pa zbog povećane potražnje vrijednosnih papira dolazi do rasta njihovih cijena. Banke su rastom cijena vrijednosnih papira potaknute da odobre više kredita, a više kredita potiče stvaranje i prodaju više vrijednosnih papira. Banke nude više kredita pa se obično smanjuju kamatne stope na kredite kućanstava i poduzeća pa su poboljšani uvjeti financiranja.
2. Uravnoteženje portfelja – Europska središnja banka kupnjom vrijednosnih papira od ulagača (banka, kućanstava, mirovinskih fondova) daje sredstva ulagačima koji dobivena sredstva mogu ulagati u druge vrijednosne papire. Kada se javi opće povećanje potražnje za vrijednosnim papirima, „mehanizam uravnoteženja portfelja uzrokuje rast cijena i smanjenje prinosa, čak i za vrijednosne papire na koje program kupnje vrijednosnih papira nije usmjeren“. Posljedice su smanjenje efektivne tržišne kamatne stope poduzećima koja se financiraju na tržištima kapitala, a banke imaju veću stopu odobravanja kredita za poduzeća i kućanstva te su troškovi zaduživanja manji.
3. Signaliziranje – ako je inflacija dulje razdoblje preniska, kupnjom vrijednosnih papira Europska središnja banka signalizira da će u duljem vremenskom periodu održavati niže kamatne stope²³.

Programi kupnje imovine koje prakticira Europska središnja banka dio su nestandardnih mjera monetarne politike. Glavni cilj je osigurati stabilnost cijena, a od 2014. do 2023. godine napravljen je sljedeći niz ulaganja:

- 60 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od ožujka 2015. do ožujka 2016. godine
- 80 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od travnja 2016. do ožujka 2017. godine
- 60 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od travnja do prosinca 2017. godine
- 30 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od siječnja do rujna 2018. godine
- 15 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od listopada do prosinca 2018. godine

²³ Kako funkcionira ESB-ov program kupnje vrijednosnih papira?, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/app.hr.html> (2. 7. 2023.)

- U razdoblju od siječnja do listopada 2019. godine nije bilo neto kupnji, a odvijala su se reinvestiranja otkupa
- Ukupno 20 milijardi eura neto kupnje u razdoblju od studenog 2019. do ožujka 2022. godine, a od ožujka do prosinca 2020. godine dodana je privremena omotnica od 120 milijardi eura neto kupnje imovine
- 40 milijardi eura neto kupnje u travnju 2022. godine
- 30 milijardi eura neto kupnje u svibnju 2022. godine
- 20 milijardi eura neto kupnje u lipnju 2022. godine
- U razdoblju od srpnja 2022. i veljače 2023. godine nije bilo neto kupnji, a odvijala su se puna ponovna ulaganja otkupa
- Od ožujka 2023. godine nema neto kupnje i odvijaju se samo djelomična reinvestiranja otkupa²⁴.

Ova ulaganja napravljena su zbog stimuliranja europskih gospodarstava.

²⁴ Asset purchase programmes, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.hr.html> (2. 7. 2023.)

3. POVIJEST IDEJE ZAJEDNIČKE VALUTE

3.1. Početak ideje stvaranja europske zajednice

Problemi koje je Drugi svjetski rat izazvao u svim državama na području Europe potaknuli su razmišljanje o jačanju suradnje među europskim zemljama jer se javila ideja da bi se suradnjom država stvorila bolja povezanost koja bi dovela do pozitivnih ishoda na različitim područjima. Tadašnja ideja o povezivanju europskih država zaslužna je za današnju zajednicu europskih zemalja – Europsku uniju.

Ideja o stvaranju Ekonomske i monetarne unije (EMU – Economic and Monetary Union) pojavila se nakon što je završen Drugi svjetski rat, a izvor povezivanja europskih zemalja bila je želja da se potakne suradnja među njima. Jedan od prvih značajnih dokaza o želji povezivanja europskih zemalja je Schumanova deklaracija iz 1950. godine u kojoj je tadašnji francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman dao ideju da bi se Francuska i Njemačka mogle povezati u industriji čelika i ugljena i da će omogućiti i drugim europskim državama da se povezuju. Svi koji su zagovarali povezivanje europskih zemalja, od samih su početaka iznošenja svojih ideja smatrali da je povezivanje europskih zemalja potrebno da bi se osigurao budući suživot, stabilan rast i razvoj²⁵.

Europska zajednica za ugljen i čelik osnovana je 1951. godine Ugovorom iz Pariza i bila je to jedna od prve tri europske zajednice, uz Euroatom i Europsku ekonomsku zajednicu. Krajnji cilj Europske zajednice za ugljen i čelik, iako je osnovana zbog revitalizacije uništenih industrijskih kapaciteta na području Europe, bio je stvoriti Europsku federaciju. Nakon toga su Rimskim ugovorima 1957. godine osnovane Euroatom (Europska zajednica za atomsku energiju) i Europska ekonomska zajednica²⁶.

Europsko povezivanje nastavljeno je 1963. godine, kad su se Europska zajednica za ugljen i čelik, Euroatom i Europska ekonomska zajednica ujedinili u Europsku zajednicu (EZ) kao novu formu integracije. Naglasak udruživanja u EZ bio je na slobodnoj trgovini, zajedničkoj trgovinskoj politici i slobodnom protoku kapitala i rada. Zatim je 1969. godine da se EZ zbog nestabilnosti na globalnoj razini mora transformirati u monetarnu uniju – temelj promišljanja o Ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU). Europski monetarni sustav (EMS) stvoren je 1979.

²⁵ Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 39-40. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

²⁶ Paparela, I. (2000). Uvođenje eura - početci i očekivanja, Ekonomska misao i praksa, 9(2), str. 230.

godine kroz inicijativu Francuske i Njemačke, a u EMS je postojala zajednička košarica valuta (ecu) koja je bila mjera za utvrđivanje pariteta deviznih tečajeva i mjere u kojoj tečajevi međusobno osciliraju²⁷.

Europska unija stvorena je 7. veljače 1992. Ugovorom iz Maastrichta koji je stupio na snagu 1993. godine, a već pri osnivanju određeno je da će biti monetarna unija: „Unija uspostavlja ekonomsku i monetarnu uniju čija je valuta euro²⁸“.

3.2. Osnivanje monetarne unije

Dokument, kojim je predviđeno da će se uvesti Ekonomska i monetarna unija, jest Delorovo izvješće. Europska monetarna unija trebala je biti uvedena kroz tri faze:

1. Prva faza od 1990. do 1993. godine – u prvoj fazi trebalo je uspostaviti slobodu tokova kapitala, povezati središnje banke u suradnju i omogućiti slobodu korištenja ECU-a (*European Currency Unit*) te provesti ekonomsku konvergenciju.
2. Druga faza od 1994. do 1998. godine – u drugoj fazi trebalo je osnovati Europski monetarni institut (EMI – *European Monetary Institute*), zabraniti središnjim bankama da daju izravne kredite vladama, koordinirati monetarne politike, još osnažiti ekonomsku konvergenciju i na nacionalnim razinama donijeti zakone kojima se garantira neovisnost središnjih banaka.
3. U trećoj fazi od 1999. godine trebalo je odraditi još dodatnih važnih koraka: nepovratno fiksirati tečajeve, uvesti euro kao valutu te kroz Europski sustav središnjih banaka provoditi zajedničku monetarnu politiku²⁹.

S početkom provedbe Delorova plana krenulo se u lipnju 1990. godine kada su među zemljama članicama Europske unije ukinuta sva kapitalna ograničenja. Prvi stupanj razvoja EMU bio je usmjeren prema koordinaciji međusobnih ekonomskih politika država članica EU, a 1992. godine potpisana je Povelja o Europskoj uniji koja je sadržavala detaljni plan stvaranja

²⁷ Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 41-42. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

²⁸ Ugovor o Europskoj uniji, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75cd71a1.0011.01/DOC_2&format=PDF (6. 5. 2023.)

²⁹ Šonje, V. (2019). Euro u Hrvatskoj, Za i protiv, Arhivanalitika d.o.o., Zagreb, str. 154.

monetarne unije. Dio Povelje su Maastrichtski kriteriji koji su preduvjet uvođenja zajedničke valute³⁰.

Na Konferenciji Europskog vijeća u Madridu koja je održana 1995. godine određen je scenarij tranzicije u monetarnu uniju. Odabrano je ime novog novca koji će vrijediti u monetarnoj uniji – novac je dobio ime euro i sastavljen je od 100 manjih jedinica koje su nazvane centi. Nakon Konferencije u Madridu, euro je postao jedna od najvažniji ekonomskih i političkih tema i značenje eura svakodnevno je raslo. Europsko vijeće godinu nakon, 1996. godine, zasjedalo je u Dublinu i tada je određeno kako će se EMU dalje razvijati, osmišljen je zakonski okvir za zamjenu nacionalnih valuta u euro te je odlučeno o ERM II (Europski tečajni mehanizam) koji uređuje odnos eura i drugih europskih valuta³¹.

3.3. Kronologija uvođenja eura u europska gospodarstva

Prve zemlje koje su postale članice EMU zadovoljile su postavljene uvjete i 1. siječnja 1990. godine ušle u EMU: Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal i Španjolska, a na početku 2001. godine propisane uvjete je zadovoljila Grčka. Kada su određene zemlje članice, oformljena je Europska središnja banka (ESB). Sve predradnje bile su usmjerene prema besprijekornom početku funkcioniranja europskog monetarnog područja 1. siječnja 1990. godine. Nakon uspostavljanja europskog monetarnog područja, odrađen je niz složenih radnji koje su sve vodile jednom datumu – 1. siječanj 2002. godine bio je dan kada je počela posljednja faza uvođenja eura i u njoj je došlo do gotovinske konverzije te do početka gotovinskih transakcija u euru³².

Prije nego što je euro uveden u RH, bio je službena valuta u 19. država članica Europske unije koje su zajedno tvorile eurozonu – područje na kojemu je euro službena valuta i koje se zove europodručje³³. U tablici su navedene države koje su uvele euro prije Republike Hrvatske te godine uvođenja eura.

³⁰ Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 43. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

³¹ Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 49. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

³² Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 52. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

³³ Mahović Komljenović, M., Lulić Stipetić, J. (2022). Uvođenja eura kao službene valute u RH, FIP - Financije i pravo, 10(1), str. 17.

Tablica 2. Države u kojima je euro uveden prije nego u RH

2002.	2007.	2008.	2009.	2011.	2014.	2015.	Države izvan europodručja
Austrija Belgija	Slovenija	Malta Cipar	Slovačka	Estonija	Latvija	Litva	Hrvatska Bugarska
Finska Francuska							Rumunjska Mađarska
Njemačka Grčka							Poljska Češka
Irska Italija							Švedska Danska
Luksemburg Nizozemska							
Španjolska Portugal							

Izvor: Mahović Komljenović, M., Lulić Stipetić, J. (2022). Uvođenja eura kao službene valute u RH, FIP - Financije i pravo, 10(1), str. 18.

4. POSTUPAK UVOĐENJA EURA U HRVATSKO GOSPODARSTVO

4.1. Kriteriji za uvođenje eura

Euro kao službenu valutu mogu uvoditi države koje su članice Europske unije, a kako bi stekle uvjete za uvođenje eura, države moraju ispuniti kriterije koji su propisani 1992. godine Ugovorom iz Maastrichta – kriteriji iz Maastrichta ili kriteriji nominalne konvergencije. Cilj uspostave kriterija bio je potaknuti države unutar Europske unije da se odgovorno ponašaju te da svojim ponašanjem pomognu u postizanju ekonomske stabilnosti te da se pripreme za učlanjenje u monetarnu uniju³⁴.

Tablica 3. Kriteriji iz Maastrichta

Kriterij	Objašnjenje
<i>Stabilne cijene</i>	Stopa inflacije mora biti takva da nije veća od prosječne stope inflacije tri države članice koje su zabilježile najbolju stabilnost cijena uvećano za 1,5 postotnih bodova.
<i>Održive javne financije</i>	Omjer manjka opće države i BDP-a mora biti do 3 %, a omjer duga opće države i BDP-a ne smije biti veći od 60 %.
<i>Stabilan tečaj</i>	Minimalno dvije godine država treba biti u Europskom tečajnom mehanizmu (ERM II) bez većih oscilacija i devalvacije središnjeg pariteta.
<i>Konvergencija dugoročnih kamatnih stopa</i>	Prinos na dugoročne državne obveznice koje su izdane u nacionalnoj valuti ne smije biti viši od referentne vrijednosti koja je jednaka prosječnom prinosu na obveznice tri države članice s najboljom stabilnosti cijena uvećano za 2 postotna boda.

Izvor: Prilagodba prema Brkanić, V., gl. urednik izdanja, (2022). Priručnik za uvođenje eura, RriF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, Zagreb, str. 2.

Kriteriji su obvezni pa države koje žele postati članice monetarne unije moraju odraditi korake i poduzeti mjere od kojih su neke i neželjene, a osmišljeni su da bi se ostvarila razumna gospodarska politika te da se ostvare pozitivni učinci uvođenja zajedničke valute – blagostanje,

³⁴ Brkanić, V., gl. urednik izdanja, (2022). Priručnik za uvođenje eura, RriF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, Zagreb, str. 2.

stabilnost, vjerodostojnost te što snažniji ugled monetarne unije. „Ako se kriteriji konvergencije promotre kao mehanizmi koji onemogućavaju oportuno nekooperativno ponašanje, smanjuju se i mogući troškovi za zemlje predane stabilnosti, a u konačnici i za one koje su odlučile uskladiti ponašanje s ostvarivanjem zajedničkog cilja³⁵“.

4.2. Načela s ciljem zaštite potrošača

Dio javnosti bio je zabrinut oko uvođenja eura te je postojala bojazan da bi promjena valute mogla dovesti do negativnih posljedica i zbog toga se kod uvođenja eura kao nove valute, htjelo zaštititi potrošače od nepoštenih ili zavaravajućih praksi. Prilikom uvođenja eura kao službene valute, u RH zakonski je bilo određeno pet temeljnih načela:

1. Načelo zaštite potrošača

Prema načelu zaštite potrošača, preračunavanje valuta provodi se bez naknade prema fiksnom tečaju konverzije, a obavezno je pridržavati se fiksnih pravila koja vrijede za preračunavanje i zaokruživanje vrijednosti. Preračunavanje valuta potrošače ne smije dovesti u nepovoljniji financijski položaj nego što bi bio njegov financijski položaj da se nije uvodio euro. Potrošaču su na raspolaganju stalno pravovremene, točne i jasne informacije o načinu zamjene gotovog novca iz valute kune u valutu eura i o načinima preračunavanja iz jedne valute u drugu.

2. Načelo zabrane neopravdanog povećanja cijena

Prema načelu zabrane neopravdanog povećanja cijena, zabranjeno je svako neopravdano povećanje cijena roba ili usluga za potrošače.

3. Načelo neprekidnosti pravnih instrumenata

Prilikom uvođenja eura ne mijenja se valjanost pravnih instrumenata u kojima je bila navedena kuna.

4. Načelo učinkovitosti i ekonomičnosti

Postupci uvođenja eura i sve radnje povezane s tim postupcima trebaju biti uređeni tako da se svima osigura što jednostavniji postupak uz što manje troškova.

³⁵ Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 45. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb

5. Načelo transparentnosti i informiranosti

Informacije u vezi uvođenja eura prezentiraju se jasno, razumljivo, čitljivo i vidljivo i dostupne su³⁶.

Osim pet temeljnih načela, potrošače se nastojalo zaštititi i drugim mehanizmima. Za zaštitu potrošača oformljen je Etički kodeks kao baza poslovnih subjekata koji su se javno opredijelili za potpunu transparentnost prilikom uvođenja eura u svoje poslovanje i prilikom konverzije novca. Poslovni subjekti koji su pristupili Etičkom kodeksu dobili su mogućnost isticanja vizualne oznake (naljepnice) i potrošači su mogli prepoznati da se radi o poslovnom subjektu koji korektno odrađuje prelazak na euro. Svi potpisnici Etičkog kodeksa pristali su da:

- 1) ne zloupotrebljavaju postupak uvođenja eura te neopravdano povećavaju cijene
- 2) će se kod preračunavanja cijena i zaokruživanja voditi isključivo zakonom propisanim fiksnim tečajem konverzije
- 3) će se pridržavati propisanog razdoblja dvojnog iskazivanja vrijednosti
- 4) za vrijeme marketinških i promotivnih aktivnosti dvojno iskazuju cijene
- 5) istaknu fiksni tečaj konverzije na računima, u prodajnom prostoru, na internet stranici – jasno, vidljivo, čitko i lako uočivo
- 6) svoje radnike osposobe i pravovremeno informiraju, a da u razdoblju dvojnog optjecaja svu pozornost usmjere na pravilno vraćanje ostatka novca u eurima³⁷.

4.3. Najvažniji elementi procesa uvođenja eura u hrvatsko gospodarstvo

Republika Hrvatska na dan 30. svibanj 1994. godine dobila je svoju nacionalnu valutu - kunu, koja je zamijenila dotadašnju valutu – hrvatski dinar³⁸. Priključila se Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine te je postala njezina 28. punopravna članica. Prilikom ulaska u EU, RH se obvezala da će uvesti euro kao svoju službenu valutu kada postigne sve preduvjete koji su potrebni za konverziju valuta. Sa službenom pripremom za uvođenje eura RH je krenula 2017.

³⁶ Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj NN 57/22, 88/22, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/3157/Zakon-o-uvo%C4%91enju-eura-kao-slu%C5%BEbene-valute-u-Republici-Hrvatskoj> (25. 4. 2023.)

³⁷ Vodič o uvođenju eura, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, str. 8-10, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/media/7840/2022-09-26-edukativna-bro%C5%A1ura-euro.pdf> (6. 5. 2023.)

³⁸ Ribić, D. (2023). Uvođenje eura – izazovi i prilike za hrvatske poduzetnike, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 69.

godine te je tada središnja banka u RH napravila analizu kojom su prikazane ekonomske koristi i troškovi uvođenja eura. Analiza je pokazala da su koristi koje će Hrvatska imati uvođenjem eura mnogo veće nego nedostaci i troškovi³⁹.

Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o objavi uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj 21. srpnja 2022. godine te je u Odluci objavila dan kada će euro postati službena valuta u Republici Hrvatskoj i sve ostale važne informacije koje se odnose na uvođenje eura. Za svaku državu članicu određen je tečaj konverzije, a euro se u RH konvertirao prema fiksnom tečaju konverzije koji je neopozivo fiksna te ima pet decimala: 1 euro = 7,53450 hrvatskih kuna⁴⁰.

Od ideje da bi se kuna mogla zamijeniti eurom kao službenom valutom pa do konačnog uvođenja eura protekle su godine i bilo je potrebno odraditi mnogo pripremnih radnji, ali tijekom procesa zamjene valuta odredile su HNB i Vlada Republike Hrvatske u Nacionalnom planu zamjene hrvatske kune eurom i tijekom se sastojao od tri etape:

1. Pripremno razdoblje

U razdoblju od šest mjeseci prije uvođenja eura Vijeće Europske unije treba donijeti odluku da je Hrvatska zadovoljila sve preduvjete koje mora zadovoljiti ako želi promijeniti valutu u euro te određuje fiksni tečaj konverzije. U pripremnom razdoblju provodi se javna kampanja namijenjena građanima, a kampanjom se građane želi potaknuti da gotov novac pohrane na bankovne račune i općenito ih se educira o svemu što trebaju znati. Prema planu, razdoblje dvojnog iskazivanja cijena treba započeti 30 dana nakon što Vijeće EU-a potvrdi da Hrvatska zadovoljava sve kriterije za uvođenje eura.

Četiri mjeseca prije nego što se uvede euro, Hrvatska narodna banka kreće s predopskrbom, aktivnošću kojom banke opskrbljuje novčanicama eura. Najranije tri mjeseca prije nego što se uvede euro, HNB kreće opskrbljivati banke kovanicama. U razdoblju od mjesec dana prije nego što se uvede euro provode se dvije najvažnije aktivnosti – banke su zadužene za opskrbljivanje FINE, Hrvatske pošte i poduzeća kovanim novcem i novčanicama, a u bankama, poslovnica Hrvatske pošte i FINE kreće se s prodajom kompleta kovanog novca eura i centa za građane.

³⁹ Ciraki, T., Vakanjac, D., Lulić, I. (2023). Hrvatski model uvođenja eura i njegova usporedba s modelima odabranih zemalja eurozone, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 130.

⁴⁰ Brkanić, V., gl. urednik izdanja, (2022). Priručnik za uvođenje eura, RriF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, Zagreb, str. 6-7.

2. Razdoblje dvojnog optjecaja

Razdoblje dvojnog optjecaja kreće na dan uvođenja eura i traje dva tjedna. S danom uvođenja eura banke te poslovnice FINE i Hrvatske pošte kreću građanima mijenjati novac bez naknade, a u razdoblju dvojnog optjecaja i hrvatska kuna i euro imaju status zakonskog sredstva plaćanja. U tom razdoblju moguće je plaćati i gotovim novcem kune i eura. Novac u kunama na računama u bankama u potpunosti se pretvara u euro, a svi krediti koji su ugovoreni u kunama automatizmom postaju krediti u eurima. Dva tjedna od početka razdoblja dvojnog optjecaja to razdoblje je završeno i euro je jedino sredstvo plaćanja i službena valuta u RH.

3. Razdoblje nakon završetka razdoblja dvojnog optjecaja

U razdoblju od šest mjeseci nakon uvođenja eura FINA i Hrvatska pošta više neće mijenjati gotov novac, a gotovo je i razdoblje u kojemu građani mogu zamijeniti gotov novac u banci bez naknade. U trenu kada banke više nisu građanima dužne bez naknade mijenjati gotov novac kreće razdoblje koje će opet trajati šest mjeseci, a u kojemu banke smiju svojim klijentima naplatiti uslugu mijenjanja gotovog novca. U razdoblju od dvanaest mjeseci nakon uvođenja eura banke će sasvim prestati pružati uslugu zamjene gotovog novca, a građani će novac moći promijeniti samo u Hrvatskoj narodnoj banci. HNB građanima neće naplaćivati uslugu zamjene gotovog novca. Novčanice će moći zamijeniti u neograničenom vremenskom razdoblju, a kovanice će se mijenjati u razdoblju od tri godine od prvog dana uvođenja eura. Cijene se više neće dvojno iskazivati⁴¹.

⁴¹ Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (2020). Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377 (12. 5. 2023.)

5. UČINAK UVOĐENJA EURA NA KRETANJE POTROŠAČKIH CIJENA I INFLACIJU U REPUBLICI HRVATSKOJ

5.1. Predviđanja prije uvođenja eura

Prije nego što je RH uvela euro kao novu valutu, stručnjaci iz različitih područja iznijeli su vlastita predviđanja o utjecaju uvođenja eura na brojne segmente gospodarstva i svakodnevnog života. Hrvatska narodna banka i Vlada RH zajedno su izradile Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj u 2018. godini. U Strategiji su analizom odredili koristi i troškove uvođenja eura.

Prema Strategiji, koristi uvođenja eura su:

- 1) Uklonit će se valutni rizik u gospodarstvu
- 2) Smanjit će se troškovi zaduživanja domaćeg sektora
- 3) Smanjit će se mogućnost to jest rizik nastajanja valutne i bankovne krize
- 4) Transakcijski troškovi (troškovi zamjena valuta) postat će niži
- 5) Potaknut će se međunarodna razmjena te međunarodna ulaganja
- 6) Hrvatska narodna banka dobit će pravo da sudjeluje u godišnjoj raspodjeli monetarnog prihoda Eurosustava
- 7) Republika Hrvatska dobit će mogućnost pristupa mehanizmima financijske pomoći europodručja

Prema Strategiji, troškovi uvođenja eura su:

- 1) Republika Hrvatska više neće imati vlastitu tečajnu i monetarnu politiku
- 2) Zbog konverzije na euro doći će do blagog rasta razine potrošačkih cijena
- 3) Postoji rizik da će RH biti izložena snažnim priljevima kapitala i da će doći do makroekonomskih neravnoteža
- 4) Javit će se jednokratni troškovi konverzije
- 5) Javit će se jednokratni troškovi pristupanja Hrvatske narodne banke u Eurosustav
- 6) Preuzet će se dužnost pružanja financijske pomoći drugim državama članicama

Nakon analize ekonomske koristi i troškova, smatralo se da će uvođenje eura za hrvatsko gospodarstvo biti snažno pozitivan događaj. Kao na najkorisniju posljedicu uvođenja eura gledalo se na uklanjanje valutnog rizika koji je prisutan zbog visokih stopa zaduženosti

hrvatskog gospodarstva i iz visokog stupnja euroizacije. U Strategiji je analizom ekonomske koristi i troškova dobiven zaključak da će pozitivni učinci uvođenja eura biti dugotrajni, a troškovi kao negativni učinci će biti pretežito jednokratni⁴². Analiza ekonomske koristi i troškova prikazana je u tablici.

Tablica 4. Najvažnije koristi i najvažniji troškovi uvođenja eura

KORISTI UVOĐENJA EURA

	Važnost	Vremenski učinak
Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu	Velika	Trajni
Smanjenje troška zaduživanja svih domaćih sektora	Srednja	Trajni
Otklanjanje rizika valutne i smanjenje rizika bankovne i platnobilančne krize	Srednja	Trajni
Niži transakcijski troškovi	Mala	Trajni
Poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima	Srednja	Trajni
Sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda eurosustava	Mala	Trajni
Pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja	Mala	Trajni
TROŠKOVI UVOĐENJA EURA		
	Važnost	Vremenski učinak
Gubitak samostalne monetarne politike	Mala	Trajni
Rizik povećanja razine cijena pri konverziji	Mala	Jednokratni
Rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža	Mala	Trajni
Troškovi konverzije	Mala	Jednokratni
Prijenos sredstava europskoj središnjoj banci	Mala	Jednokratni
Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama	Srednja	Jednokratni

Izvor: Prilagodba prema Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (2018). Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, str. 43-45., dostupno na: <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (18. 5. 2023.)

⁴² Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (2018). Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, str. 18-42., dostupno na: <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (18. 5. 2023.)

Prema analizi iz tablice, koristi su sve trajne, a troškovi su u dva slučaja trajni te su u četiri slučaja jednokratni. Koristi imaju veću važnost nego troškovi, a zbog toga je zaključeno da će uvođenje eura donijeti mnogo pozitivnih promjena hrvatskom gospodarstvu.

Prema stavu koji je iznio Ribić, šira društvena zajednica će zbog uvođenja eura imati različite promjene u svakodnevnom životu jer će stanovništvo morati promijeniti svoj način ponašanja te se prilagoditi korištenju nove valute⁴³.

Kunovac i Pavić smatrali su da bi RH zbog visoke razine zaduženosti, visoke euroizacije i nižeg kreditnog rejtinga mogla imati „dodatnu korist od uvođenja eura, uz onu koja proizlazi iz europremije“ te da bi uvođenje eura moglo imati korist na pad kamatnih stopa jer se „pad premije rizika Hrvatske prenosi i na kamatne stope na kredite domaćih poslovnih banaka⁴⁴“.

Po pitanju inflatornih kretanja, Ribić precizira da je potrebno odvojiti stvarnu inflaciju koja će nastati kao posljedica uvođenja nove valute od percipirane inflacije koja označava uvjerenje javnosti da je prisutna određena stopa inflacije. Da bi se dobila informacija o realnoj inflaciji koja može nastati kao posljedica konverzije valuta, treba promotriti skupine proizvoda kod kojih su se dogodile najizraženije promjene cijena nakon prelaska na euro: cijene u kafićima i restoranima, usluge prijevoza, kozmetičke i frizerske usluge, zabavne i rekreativne usluge te usluge raznih vrsta popravaka u domaćinstvima. Procijenjeno je da je na području država koje su uvele euro učinak konverzije na inflaciju bio od 0,05 do 0,34 postotnih bodova⁴⁵.

5.2. Kretanje neto plaća

Državni zavod za statistiku obrađuje podatke dobivene iz obrasca JOPPD te na temelju dobivenih podataka svaka tri mjeseca objavljuje koliko su bile prosječne neto plaće u RH za tromjesečno razdoblje. Prosječne neto plaće zaposlenih po županijama u RH u prvom tromjesečju 2023. godine prikazane su u tablici iz koje se doznaju i nominalni indeksi kretanja prosječnih neto plaća za iste mjesece u 2022. i 2023. godini.

⁴³ Ribić, D. (2023). Uvođenje eura – izazovi i prilike za hrvatske poduzetnike, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 70.

⁴⁴ Kunovac, D., Pavić, N. (2018). Može li uvođenje eura u Hrvatskoj sniziti trošak zaduživanja?, Privredna kretanja i ekonomska politika, 27(1 (142)), str. 88.

⁴⁵ Ribić, D. (2023). Uvođenje eura – izazovi i prilike za hrvatske poduzetnike, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 70.

Tablica 5. Prosječne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2023.

Županija	Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome, euri				Nominalni indeksi kretanja prosječnih isplaćenih neto plaća prema isplatama za mjesec			
	I. 2023.	II. 2023.	III. 2023.	I. – III. 2023.	I. 2023. I. 2022.	II. 2023. II. 2022.	III. 2023. III. 2022.	I. – III. 2023. I. – III. 2022.
Republika Hrvatska	1 094	1 106	1 130	1 110	111,7	111,8	111,9	111,8
Zagrebačka	1 103	1 122	1 144	1 123	111,4	112,2	112,2	112,0
Krapinsko-zagorska	1 050	1 053	1 083	1 062	111,3	111,5	112,0	111,6
Sisačko-moslavačka	1 007	1 001	1 022	1 010	113,1	112,9	112,3	112,7
Karlovačka	1 065	1 069	1 106	1 080	113,2	112,8	112,4	112,7
Varaždinska	1 014	1 013	1 037	1 021	111,7	111,1	111,3	111,2
Koprivničko-križevačka	998	984	1 033	1 005	111,5	112,2	110,6	111,3
Bjelovarsko-bilogorska	982	969	1 004	985	113,5	112,4	112,4	112,8
Primorsko-goranska	1 088	1 094	1 114	1 099	112,4	112,9	110,7	112,0
Ličko-senjska	1 016	1 008	1 007	1 010	115,1	113,8	111,4	113,4
Virovitičko-podravska	953	949	967	957	113,3	112,2	112,6	112,7
Požeško-slavonska	981	976	990	983	112,8	111,7	111,2	112,0
Brodsko-posavska	975	977	1 000	984	112,5	112,9	113,1	112,8
Zadarska	1 017	1 010	1 032	1 019	113,3	113,0	111,9	112,6
Osječko-baranjska	1 020	1 014	1 036	1 024	111,7	111,8	112,4	112,0
Šibensko-kninska	1 005	1 000	1 019	1 008	112,3	112,7	112,1	112,4
Vukovarsko-srijemska	971	961	979	971	112,4	112,0	111,8	112,1
Splitsko-dalmatinska	1 041	1 043	1 065	1 050	112,3	112,2	112,8	112,4
Istarska	1 033	1 037	1 069	1 046	111,0	110,4	111,1	110,8
Dubrovačko-neretvanska	1 024	1 016	1 034	1 025	112,9	113,3	113,3	113,1
Međimurska	1 014	1 002	1 051	1 022	111,8	111,3	112,4	111,8
Grad Zagreb	1 282	1 331	1 353	1 322	110,6	111,1	111,4	111,1

Izvor: Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2023., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58139> (1. 6. 2023.)

U prva tri mjeseca 2023. godine je prosječna mjesečna isplaćena neto plaća u odnosu na prva tri mjeseca razdoblje 2022. porasla u svim županijama. Najveći rast plaća dogodio se u Ličko-senjskoj županiji gdje su prosječne neto plaće porasle za 13,4%, a najmanji rast plaća zabilježen je u Istarskoj županiji gdje su prosječne neto plaće porasle za 10,8%. Najviše neto plaće imali su zaposleni na području Grada Zagreba gdje je prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenome u prva tri mjeseca 2023 godine bila 1322 eura, a najniže neto plaće imali su zaposleni na području Virovitičko-podravske županije, gdje je prosječna neto plaća iznosila 957 eura⁴⁶.

⁴⁶ Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2023., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58139> (1. 6. 2023.)

5.3. Kretanje cijena dobara i usluga

Prema indeksu potrošačkih cijena za travanj 2023., cijene dobara i usluga u 2023. godini više su za 8,9 % u odnosu na isti mjesec 2022. godine. U travnju 2023. godine cijene dobara i usluga više su za 1 % nego u ožujku 2023. godine⁴⁷. U nastavku su indeksi potrošačkih cijena za skupine dobara i usluga u travnju 2023. godine te usporedba s istim razdobljem 2022. godine.

Tablica 6. Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023.

ECOICOP		Ponderi	IV. 2023. Ø 2015.	IV. 2023. IV. 2022.	IV. 2023. III. 2023.	V. 2022. – IV. 2023. V. 2021. – IV. 2022.
00	Indeks potrošačkih cijena - ukupno	1 000,00	124,4	108,9	101,0	112,0
01	Hrana i bezalkoholna pića	265,37	138,0	115,7	101,0	117,8
02	Alkoholna pića i duhan	50,14	129,8	105,1	100,3	104,2
03	Odjeća i obuća	61,15	119,7	108,0	106,2	109,0
04	Stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva	169,88	118,7	108,6	100,2	112,9
05	Pokuštvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstva	57,79	124,2	110,8	100,0	114,4
06	Zdravlje	31,49	113,2	105,9	100,2	103,9
07	Prijevoz	139,53	119,2	99,0	100,4	110,5
08	Komunikacija	53,02	99,8	102,1	100,5	100,7
09	Rekreacija i kultura	52,12	116,4	107,2	100,4	108,7
10	Obrazovanje	6,88	104,7	102,4	100,0	101,7
11	Restorani i hoteli	50,15	148,8	115,5	102,1	116,8
12	Razna dobra i usluge	62,48	121,5	111,0	101,1	109,8

Izvor: Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023., dostupno na:

<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58269> (3. 6. 2023.)

Promatrano na godišnjoj razini, u odnosu na 2022. godinu, u 2023. godini cijene su najviše porasle u skupini hrana i bezalkoholno piće gdje je vidljiv rast prosječnih cijena od 15,7 % u odnosu na prošlu godinu. U skupini restorani i hoteli vidljiv je rast prosječnih cijena od 15,5 %, a razna dobra i usluge poskupjela su za 11 %. Skupina pokuštvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstva zabilježila je rast prosječnih cijena za 10,8 %, a skupina stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva ima rast od 8,6 %. Za odjeću i obuću građani moraju prosječno izdvojiti više 8,0 %, za rekreaciju i kulturu 7,2 %, za zdravlje plaćaju prosječno 5,9 % više, a za alkoholna pića i duhan trebaju platiti 5,1 % više cijene. Rast cijena vidi se i na mjesečnoj razini. Najviši rast je u skupini odjeća i obuća gdje su cijene u odnosu na mjesec prije više za 6,2 %. Restorani i hoteli skuplji su za 2,1 % u skupini razna dobra i usluge cijene su više 1,1 %. Hrana i bezalkoholna pića skuplji su za 1,0 %, a za komunikaciju

⁴⁷ Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023., dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58269> (3. 6. 2023.)

se troši 0,5 % više. Po 0,4 % više novca potrebno je potrošiti za rekreaciju i kulturu te prijevoz⁴⁸.

Inflacija potrošačkih cijena koja se dogodila nakon uvođenja eura nije uzrokovana samo uvođenjem eura, nego se rast potrošačkih cijena može pratiti od 2021. godine, otkad se može pratiti rast inflacije. U 2022. godini došlo je do snažnog povećanja inflacije zbog tri uzroka – povećanja uvezene inflacije jer je došlo do rasta cijena sirovina na svjetskim tržištima, oporavka osobne potrošnje, a tu su proizvođači i trgovci troškove prebacili na krajnje potrošače i zbog statističkog razloga. Statistički razlog je da se cijene uspoređuju s cijenama od prije godinu dana, na kraju 2020. godine, a cijene su tada bile manje zbog zatvaranja gospodarstava i pandemije. Nakon završetka prvog vala pandemije, otvaranje gospodarstava dovelo je do povećanje cijena energenata (jer je osnažila potražnja za njima), a slijedio je rast drugih sirovina i sve se to prelilo na potrošačke cijene⁴⁹.

5.4. Kretanje nezaposlenosti

Kretanje nezaposlenosti zanimljivo je za praćenje, ali i teško jer je Republika Hrvatska suočena s velikim problemom gubitka stanovnika koji je jedan od uzroka smanjenja nezaposlenosti u posljednjim godinama. Najčešće spominjani uzroci gubitka stanovništva su iseljavanje i premali broj rođene djece prema broju stanovnika, odnosno na žensku osobu fertilne dobi.

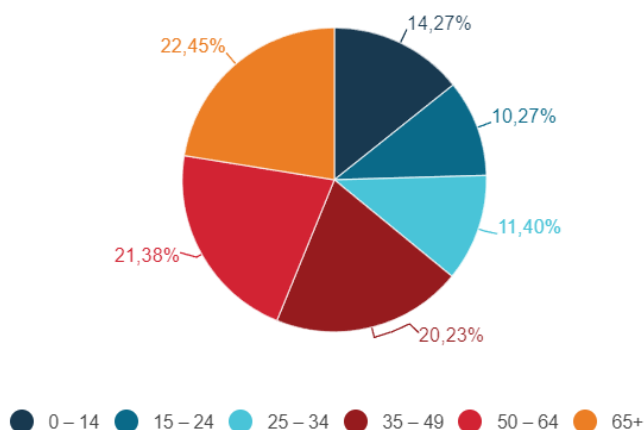
Popis stanovništva proveden 2021. godine pokazao je da u Hrvatskoj ima 3.871.833 stanovnika, (1.865.129 muškaraca - 48,17 % i 2.006.704 žena - 51,83 %). U odnosu na popis stanovništva proveden deset godina ranije (2011. godine), broj stanovnika smanjen je za 413.056 osoba ili 9,64 % stanovnika⁵⁰. Od stanovnika, dio stanovnika čine osobe koje se ne nalaze u radno aktivnoj dobi. Na slici u nastavku prikazana je dob stanovnika Republike Hrvatske prema popisu stanovništva 2021. godine.

⁴⁸ Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023., dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58269> (3. 6. 2023.)

⁴⁹ Zašto je inflacija posljednjih mjeseci znatno porasla?, dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/zasto-je-inflacija-posljednjih-mjeseci-znatno-porasila-> (3. 7. 2023.)

⁵⁰ Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021., dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (1. 7. 2023.)

Slika 4. Dob stanovništva RH prema popisu stanovnika iz 2021. godine

Izvor: Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021., dostupno na:

<https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (1. 7. 2023.)

Stanovništvo mlađe od 15 godina (14,27 %) i starije od 65 godina (22,45 %) sačinjava više od trećine hrvatskih stanovnika, a u toj dobnoj skupini gotovo da i nema radno aktivnog stanovništva te se očekuje da trećina stanovništva uopće nije raspoloživa za rad.

Za praćenje kretanja stopa nezaposlenosti vrijedan su izvor statističkih informacija izvještaji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji prate registrirane stope nezaposlenosti. U travnju 2023. godine u RH je bilo 105.350 nezaposlenih osoba, a u travnju 2022. godine bile su nezaposlene 116.992 osobe. U postocima, nezaposlenost je u 2023. godini smanjena za 11,4 % u odnosu na 2022. godinu⁵¹. Radi se o nikada nižoj stopi nezaposlenosti od 2008. godine do danas, a kretanje nezaposlenosti za razdoblje od 2008. do 2022. godine brojčano je navedeno u tablici.

⁵¹ Mjesečni statistički bilten Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Godina 2023., broj 4., dostupno na: https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZZ-bilten-04_2023.pdf (2. 6. 2023.)

Tablica 7. Kretanje registrirane stope nezaposlenosti za razdoblje od 2008. godine

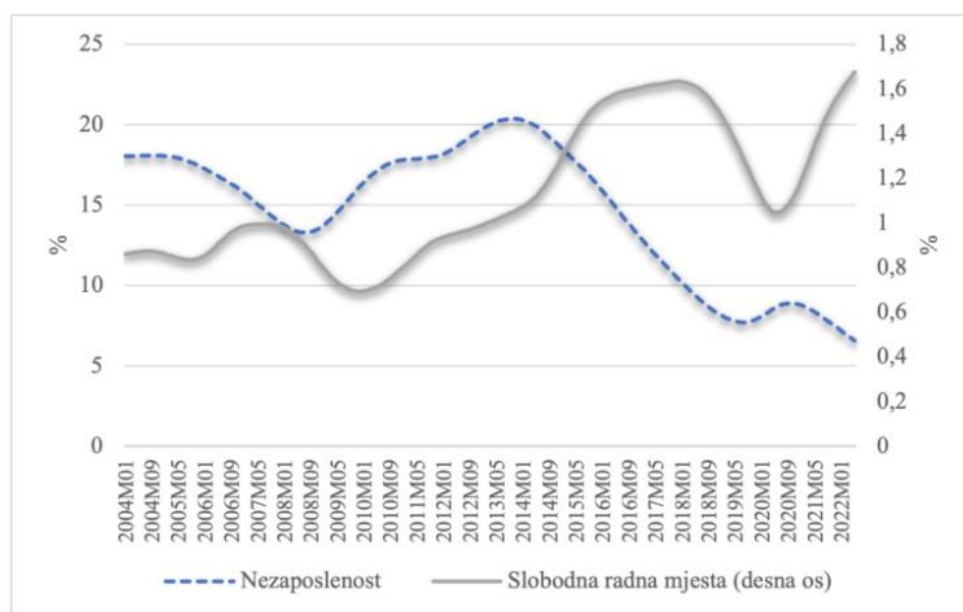
Godina Year	Registrirane nezaposlene osobe (prosjeak) Registered unemployed persons (average)									Traženi radnici Job vacancies
	Nezaposlene osobe Unemployed persons			Nezaposlene osobe bez radnog iskustva Unemployed persons without work experience			Korisnici novčane naknade Unemployment benefit recipients			
	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	Ukupno Total	Muškarci Men	Žene Women	
2008.	236 741	89 540	147 201	46 918	17 220	29 698	57 258	20 234	37 024	141 794
2009.	263 174	107 115	156 059	46 394	17 951	28 443	68 967	29 135	39 832	102 427
2010.	302 425	136 805	165 620	51 011	21 987	29 024	78 439	39 004	39 435	104 739
2011.	305 333	141 408	163 925	53 106	24 124	28 982	74 501	37 291	37 210	125 578
2012.	324 324	152 079	172 245	57 277	26 844	30 433	74 171	36 456	37 715	131 927
2013.	345 112	163 070	182 042	61 442	29 307	32 135	70 479	34 898	35 581	143 340
2014.	328 187	153 485	174 702	59 640	28 237	31 403	58 347	28 644	29 703	152 869
2015.	285 906	130 698	155 208	52 255	24 438	27 817	48 442	22 800	25 642	202 468
2016.	241 860	107 947	133 913	42 935	19 297	23 638	39 907	17 991	21 916	232 254
2017.	193 967	83 144	110 823	31 985	13 665	18 320	33 977	14 328	19 649	250 216
2018.	153 542	66 403	87 139	24 144	9 936	14 208	29 795	12 917	16 878	253 116
2019.	128 650	57 125	71 525	19 641	8 212	11 429	28 066	12 354	15 712	224 187
2020.	150 824	67 229	83 595	20 751	9 005	11 746	37 447	16 021	21 426	164 760
2021.	136 816	60 988	75 828	20 969	9 228	11 741	27 044	11 342	15 702	235 219
2022.	116 127	49 465	66 662	16 959	7 326	9 633	23 458	9 268	14 190	256 458
Index 2022./2021.	84.9	81.1	87.9	80.9	79.4	82.0	86.7	81.7	90.4	109.0

Izvor: Mjesečni statistički bilten Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Godina 2023., broj 4., dostupno na: https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZZ-bilten-04_2023.pdf (2. 6. 2023.)

Rekordno niske stope nezaposlenosti u RH pokazuju da na tržištu rada vlada neravnoteža između ponude radnih mjesta i tražitelja zaposlenja, a u ovome trenu vlada veća potražnja za radnicima nego potražnja za radnim mjestima. U takvoj situaciji automatski se događa rast plaća: „Aplikativna vrijednost ovog pokazatelja ogleda se u tome što napetost na tržištu rada snažno korelira s budućim kretanjem stope rasta plaća u zemlji. Kada je tenzija na tržištu rada visoka, plaće će značajno rasti zbog povoljnijeg pregovaračkog položaja sindikata i radnika, dok u uvjetima padajuće napetosti, plaće će rasti znatno sporije⁵²“. U nastavku je prikazan odnos slobodnih radnih mjesta i registrirane nezaposlenosti od 2004. do 2022. godine.

⁵² Globan, T. (2022). Jaz između ponude i potražnje na tržištu rada je najveći do sada, dostupno na: <https://arhivanalitika.hr/blog/jaz-između-ponude-i-potraznje-na-trzistu-rada-je-najveci-do-sada/> (29. 5. 2023.)

Slika 5. Odnos nezaposlenosti i slobodnih radnih mjesta od 2004. do 2022. godine

Izvor: Globan, T. (2022). Jaz između ponude i potražnje na tržištu rada je najveći do sada, dostupno na: <https://arhivanalitika.hr/blog/jaz-između-ponude-i-potraznje-na-trzistu-rada-je-najveci-do-sada/> (29. 5. 2023.)

Stopa potražnje za radnom snagom veća je nego nezaposlenost od 2014. godine i do danas se taj trend nije promijenio.

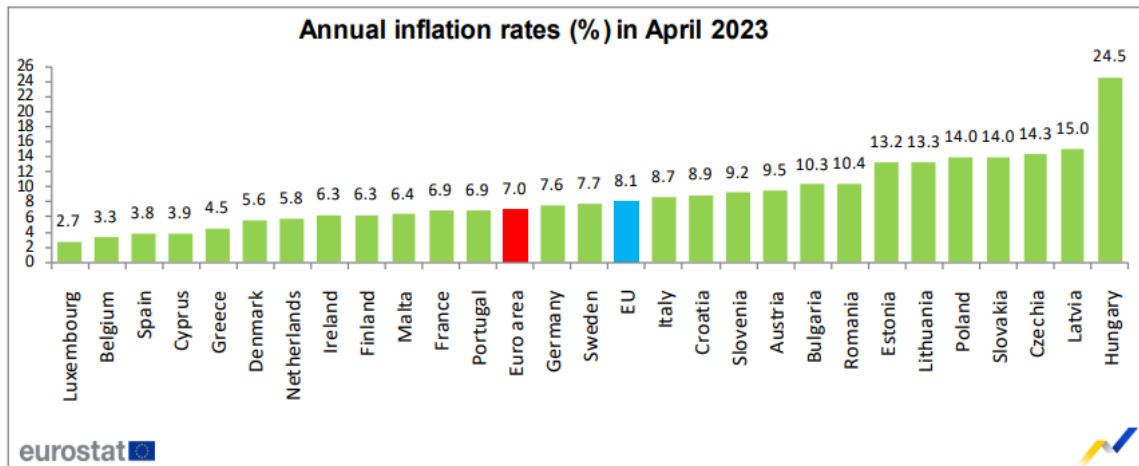
5.5. Kretanje inflacije

Kretanje inflacije na području RH i u europodručju ne može se pratiti izolirano od različitih događaja koji su „protresli“ svjetska ekonomska kretanja – COVID-19, prirodne nepogode i ostale.

U travnju 2023. godine godišnja stopa inflacije na europodručju bila je 7,0 %, a u ožujku je bila 6,9 %. Godinu dana ranije godišnja stopa inflacije iznosila je 7,4 posto. U travnju 2023. godine godišnja stopa inflacije na području Europske unije bila je 8,1 %, što je manje od 8,3 % u ožujku. Godinu dana ranije, stopa inflacije bila je 8,1 posto⁵³.

⁵³Euroindicators, 17 May 2023, Eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16668127/2-17052023-AP-EN.pdf/624d29d7-5a2f-db4a-def2-f9deb1b8136a> (21. 5. 2023.)

Slika 6. Kretanje godišnje stope inflacije u travnju 2023. godine

Izvor: Euroindicators, 17 May 2023, Eurostat, dostupno na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16668127/2-17052023-AP-EN.pdf/624d29d7-5a2f-db4a-def2-f9deb1b8136a> (21. 5. 2023.)

U travnju 2023. godine najviša stopa inflacije zabilježena je u Mađarskoj i iznosila je 24,5 %. Osim u Mađarskoj, visoke stope inflacije zabilježile su Latvija – 15 %, Češka – 14,3 % i Slovačka i Poljska – po 14 %. Najnižu stopu inflacije imao je Luksemburg – 2,7%, a nisku stopu inflacije imale su Belgija – 3,3%, Španjolska – 3,8 % i Cipar – 3,9 %. Prema prikazanom grafikonu, Republika Hrvatska je u travnju 2023. godine imala inflaciju 8,9 %.

Prema predviđanjima, očekuje se rast hrvatskog BDP-a za 1,6 % u 2023. godini te za 2,3 % u 2024. godini. Trebalo bi doći do realnog rasta plaća te bi se inflacija trebala usporiti što bi trebalo potaknuti građane na potrošnju, a poticaji bi trebali doći i iz europskih fondova. Na tržištu rada trebalo bi doći do dodatnog zaoštavanja, a stopa nezaposlenosti trebala bi oboriti rekord u obliku niske razine na kraju 2024. godine⁵⁴. U tablici su predviđanja kretanja odabranih makroekonomskih pokazatelja.

⁵⁴ Economic forecast for Croatia, The latest macroeconomic forecast for Croatia, Last update (15/05/2023), dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/croatia/economic-forecast-croatia_en (20. 5. 2023.)

Tablica 8. Procjena kretanja odabranih makroekonomskih pokazatelja

	2022.	2023.	2024.
Rast BDP-a	6,2	1,6	2,3
Inflacija	10,7	6,9	2,2
Nezaposlenost	7,0	6,6,	6,1
Bilanca opće države (% BDP-a)	0,4	-0,5	-1,3
Bruto javni dug (% BDP-a)	68,4	63,0	61,8
Saldo tekućeg računa (% BDP-a)	-0,2	0,7	1,1

Izvor: Prilagodba prema Economic forecast for Croatia, The latest macroeconomic forecast for Croatia, Last update (15/05/2023), dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/croatia/economic-forecast-croatia_en (20. 5. 2023.)

5.6. Stavovi građana o utjecaju uvođenja eura na kretanje cijena prije promjene valute

Hrvatska narodna banka i Vlada RH su u Strategiji za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj koja je objavljena 2018. godine izjavile su da će uvođenje eura biti snažno pozitivan događaj za hrvatsko gospodarstvo. Razlog za takvo mišljenje bilo je što uvođenje eura uklanja valutni rizik prisutan zbog visoke zaduženosti hrvatskog gospodarstva. Pozitivni učinci uvođenja eura promatrani su kao dugotrajni učinci, a kao negativni učinci promatrani su troškovi koji nastaju uvođenjem eura i koji su jednokratni. Ali kod građana je nakon objave Strategije vladao „strah“ od uvođenja eura i dio građana izrazio je da će doći do određenih rizika. HNB je 2019. godine provela veliko sveobuhvatno istraživanje stavova javnog mnijenja o uvođenju eura, a građani su izrazili zabrinutost da će⁵⁵:

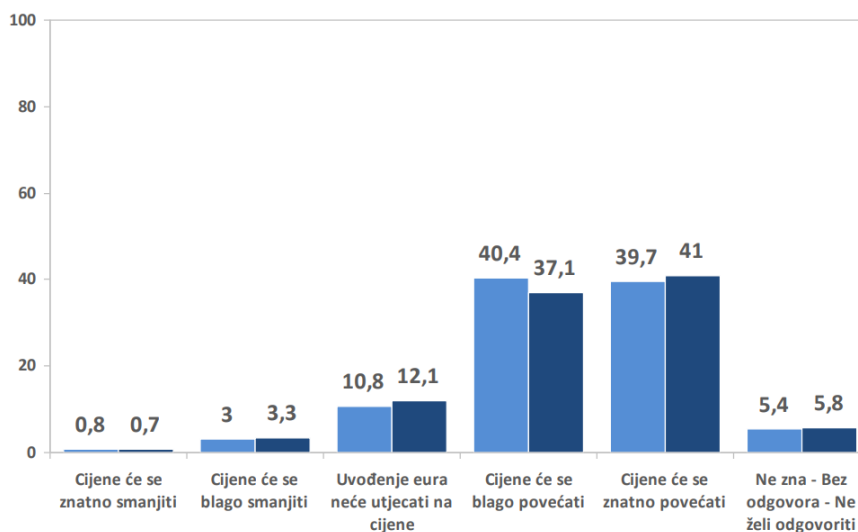
- doći do rasta cijena, a da će prihodi ostati isti
- se smanjiti prihodi
- doći do rasta kamata što je povećanje kreditnog rizika

⁵⁵ Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura (2019), dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2627205/hn08032019_istrazivanje.pdf/a2d5bd19-1ed5-d171-4d38-1af0d287f354?t=1552053541555 (27. 5. 2023.)

- stanovnici imati problema sa snalaženjem u novoj valuti
- doći do propadanja gospodarstva

Zabrinutost je izazivalo predviđanje da će cijene, nakon uvođenja eura, početi rasti. U nastavku su prikazane procjene građana o utjecaju uvođenja eura na kretanje cijena prema istraživanju koje je provedeno 2019. godine.

Slika 7. Procjena građana o utjecaju uvođenja eura na kretanje cijena – istraživanje provedeno 2019. godine

Izvor: Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura (2019), dostupno na:

https://www.hnb.hr/documents/20182/2627205/hn08032019_istrazivanje.pdf/a2d5bd19-1ed5-d171-4d38-1af0d287f354?t=1552053541555 (27. 5. 2023.)

Građani su većinom izrazili stav koji je izražavao zabrinutost da će se cijene blago/znatno povećati, a to je karakterizirano kao negativna posljedica promjene valute.

6. ZAKLJUČAK

Problem inflacije postoji od davne povijesti, a inflacija je povećanje ili rast cijena u određenoj ekonomiji. Može biti ograničena na usko područje jedne države ili može obuhvatiti više država, kontinent ili što je čest slučaj, biti globalni događaj. Nakon Drugog svjetskog rata javila se ideja o povezivanju europskih zemalja u zajednicu, a cilj je bio povezati ih, osnažiti njihovu suradnju i pozitivno utjecati na financijske događaje u ekonomijama europskih zemalja. Zajednica je dobila ime Europska unija i zemlje su krenule uvoditi zajedničku valutu, euro. Nakon ulaska u EU, RH je počela s pripremnim razdobljem za uvođenjem zajedničke valute koja je uvedena 1. siječnja 2023. godine.

Prije uvođenja eura, hrvatski su građani bili zabrinuti, jer su smatrali da će doći do rasta cijena, a da će prihodi ostati isti ili da će se prihodi smanjiti, vladalo je mišljenje da bi moglo doći do rasta kamata što je povećanje kreditnog rizika. Dio stanovnika smatrao je da će uvođenje eura izazvati probleme, jer će stanovnici imati problema sa snalaženjem u novoj valuti, a bilo je i mišljenja da će doći do propadanja gospodarstva. Osim negativnih mišljenja, bilo je i pozitivnih, ali uvođenje nove valute bio je jedan preokret u načinu života svih građana RH.

Teško je promatrati uvođenje eura u RH kao zasebni događaj u ekonomskom smislu jer su europsku ekonomsku sliku promijenili koronavirus i ratna zbivanja između Rusije i Ukrajine, što je utjecalo i na hrvatsko gospodarstvo. Hrvatsko gospodarstvo oslabili su i potresi koji su razorili dio infrastrukture što je izazvalo velike troškove, ali mogu se pratiti neki od pokazatelja u 2023. godini u odnosu na isto razdoblje u 2022. godini. U promatranom razdoblju vidi se da je uvođenje eura povezano s rastom potrošačkih cijena, ali je istovremeno došlo do porasta prosječnih plaća i smanjivanja stope nezaposlenosti.

Od uvođenja eura kao službene valute plaćanja u RH proteklo je tek šest mjeseci pa je teško govoriti o dugoročnim učincima uvođenja nove valute na gospodarstvo. Nakon protoka dovoljno vremena i nakon što se građani potpuno priviknu na novu valutu, treba napraviti istraživanje stavova građana i analizirati ekonomske pokazatelje da bi se moglo napraviti konačan zaključak o tome je li uvođenje eura imalo utjecaj na inflaciju i rast potrošačkih cijena u RH.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, IVAN GRGACIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom „Konverzija volute u umjetima porušene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva“ (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

7. LITERATURA

Knjige

1. Babić, M. (2007). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb
2. Blanchard, O. (2011). Makroekonomija, MATE d.o.o., Zagreb
3. Brkanić, V., gl. urednik izdanja, (2022). Priručnik za uvođenje eura, RriF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge, Zagreb
4. Bukovšak, M., Noršić, I., Šošić, V. (2003). Europska monetarna unija – institucionalni i ekonomski aspekti, str. 37-99. u: Vujčić, B. urednik (2003). Euro, Europska monetarna unija i Hrvatska, Masmedia d.o.o., Zagreb
5. Gregory Mankiw, N. (2006). Osnove ekonomije, MATE d.o.o., Zagreb
6. Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2011). Ekonomija, MATE d.o.o. Zagreb
7. Šonje, V. (2019). Euro u Hrvatskoj, Za i protiv, Arhivanalitika d.o.o., Zagreb

Znanstveni radovi

1. Ciraki, T., Vakanjac, D., Lulić, I. (2023). Hrvatski model uvođenja eura i njegova usporedba s modelima odabranih zemalja eurozone, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 129-141.
2. Kunovac, D., Pavić, N. (2018). Može li uvođenje eura u Hrvatskoj sniziti trošak zaduživanja?, Privredna kretanja i ekonomska politika, 27(1 (142)), str. 71-94.
3. Mahović Komljenović, M., Lulić Stipetić, J. (2022). Uvođenja eura kao službene valute u RH, FIP - Financije i pravo, 10(1), str. 17-28.
4. Paparella, I. (2000). Uvođenje eura - početci i očekivanja, Ekonomska misao i praksa, 9(2), str. 229-245.
5. Ribić, D. (2023). Uvođenje eura – izazovi i prilike za hrvatske poduzetnike, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo, V(1), str. 68-76.

Internet stranice

1. Asset purchase programmes, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.hr.html> (2. 7. 2023.)
2. Economic forecast for Croatia, The latest macroeconomic forecast for Croatia, Last update (15/05/2023), dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/croatia/economic-forecast-croatia_en (20. 5. 2023.)

3. Euroindicators, 17 May 2023, Eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16668127/2-17052023-AP-EN.pdf/624d29d7-5a2f-db4a-def2-f9deb1b8136a> (21. 5. 2023.)
4. Globan, T. (2022). Jaz između ponude i potražnje na tržištu rada je najveći do sada, dostupno na: <https://arhivanalitika.hr/blog/jaz-između-ponude-i-potraznje-na-trzistu-rada-je-najveci-do-sada/> (29. 5. 2023.)
5. Gregurek, M., Vidaković, N. Uzroci nastanka inflacije u Hrvatskoj: uloga posrednika, dostupno na: https://www.bib.irb.hr/748693/download/748693.06_Uzroci_nastanka_inflacije_u_Hrvatskoj_-_uloga_posrednika.pdf (3. 7. 2023.)
6. Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023., dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58269> (3. 6. 2023.)
7. Istraživanje javnog mnijenja o uvođenju Eura (2019), dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2627205/hn08032019_istrazivanje.pdf/a2d5bd19-1ed5-d171-4d38-1af0d287f354?t=1552053541555 (27. 5. 2023.)
8. Kako funkcionira ESB-ov program kupnje vrijednosnih papira?, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/app.hr.html> (2. 7. 2023.)
9. Metodologija - odabrane nefinancijske statistike - indeksi cijena, Hrvatska narodna banka, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena> (10. 5. 2023.)
10. Mjesečni statistički bilten Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Godina 2023., broj 4., dostupno na: https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/HZZ-bilten-04_2023.pdf (2. 6. 2023.)
11. Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021., dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (1. 7. 2023.)
12. Pettinger, T. (2019). Phillips Curve, dostupno na: <https://www.economicshelp.org/blog/1364/economics/phillips-curve-explained/> (17. 5. 2023.)
13. Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2023., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58139> (1. 6. 2023.)

14. Vodič o uvođenju eura, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/media/7840/2022-09-26-edukativna-bro%C5%A1lura-euro.pdf> (6. 5. 2023.)
15. Zašto je inflacija posljednjih mjeseci znatno porasla?, dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/zasto-je-inflacija-posljednjih-mjeseci-znatno-porasila-> (3. 7. 2023.)

Zakoni i propisi

1. Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (2020). Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377 (12. 5. 2023.)
2. Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (2018). Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka, dostupno na: <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (18. 5. 2023.)
3. Ugovor o Europskoj uniji, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0011.01/DOC_2&format=PDF (6. 5. 2023.)
4. Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj NN 57/22, 88/22, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/3157/Zakon-o-uvo%C4%91enju-eura-kao-slu%C5%BEbene-valute-u-Republici-Hrvatskoj> (25. 4. 2023.)

8. POPIS SLIKA I TABLICA

Slike

Slika 1. Inflacija potražnje	5
Slika 2. Inflacija troškova ili inflacija ponude	6
Slika 3. Phillipsova krivulja	9
Slika 4. Dob stanovništva RH prema popisu stanovnika iz 2021. godine	28
Slika 5. Odnos nezaposlenosti i slobodnih radnih mjesta od 2004. do 2022. godine	30
Slika 6. Kretanje godišnje stope inflacije u travnju 2023. godine	31
Slika 7. Procjena građana o utjecaju uvođenja eura na kretanje cijena – istraživanje provedeno 2019. godine.....	33

Tablice

Tablica 1. Tri situacije u gospodarstvu	10
Tablica 2. Države u kojima je euro uveden prije nego u RH	16
Tablica 3. Kriteriji iz Maastrichta	17
Tablica 4. Najvažnije koristi i najvažniji troškovi uvođenja eura.....	23
Tablica 5. Prosječne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2023.	25
Tablica 6. Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2023.	26
Tablica 7. Kretanje registrirane stope nezaposlenosti za razdoblje od 2008. godine.....	29
Tablica 8. Procjena kretanja odabranih makroekonomskih pokazatelja	32